*§ 37–0. Другая сусветная вайна

АНТЫГІТЛЕРАЎСКАЯ КААЛІЦЫЯ
СУПРАЦІЎЛЕННЕ
ЛЕНД-ЛІЗ АКУПАЦЫЯ
ПАРТЫЗАНСКІ РУХ
ПАДПОЛЬНАЯ БАРАЦЬБА
«ДЗІЎНАЯ ВАЙНА» ДРУГІ ФРОНТ

Агрэсія — ужыванне сілы адной дзяржавай супраць іншай з мэтай захопу яе тэрыторыі, ліквідацыі незалежнасці, змянення палітычнага і грамадскага ладу.

1. Асноўныя ўдзельнікі і іх геапалітычныя мэты. Другая сусветная вайна пачалася 1 верасня 1939 г. нападам нацысцкай Германіі на Польшчу. Вялікабрытанія і Францыя як саюзнікі апошняй абвясцілі вайну **агрэсару** 3 верасня 1939 г., аднак рэальнай дапамогі не аказалі. Германія таксама не вяла супраць іх актыўных баявых дзеянняў. Першы этап вайны атрымаў назву *«дзіўнай вайны»*. Пазіцыя Вялікабрытаніі і Францыі тлумачылася спадзяваннем іх кіруючых колаў на дасягненне кампраміснага пагаднення з нацысцкай Германіяй. Акрамя таго, стратэгія заходніх дзяржаў не прадугледжвала неадкладных актыўных баявых дзеянняў супраць агрэсара, яны меркавалі весці працяглую вайну на знясіленне.

Успомніце, што такое Мюнхенская змова. Які ўдзел прыняла ў ёй Польшча?

Польшча апынулася сам-насам з агрэсарам і была не здольная адбіць удар германскай арміі. Напачатку кастрычніка супраціўленне польскіх войскаў было канчаткова зламанае.

Германія, не сустрэўшы адпору, працягнула свае агрэсіўныя дзеянні. У красавіку 1940 г. германскія войскі захапілі Нарвегію і Данію, а ў маі 1940 г., абышоўшы ўмацаваную лінію Мажыно з поўначы, адначасова напалі на Францыю, Бельгію, Галандыю, Люксембург і хутка акупавалі гэтыя краіны. Французская армія пратрымалася шэсць тыдняў, краіна

ПРАВОДЗІМ МІНІ-ДАСЛЕДАВАННЕ

Другая сусветная вайна. Ваенныя дзеянні ад 1.09.1939 г. да 21.06.1941 г.

1. Выкарыстоўваючы гістарычную картасхему (гл. с. 7):
– ахарактарызуйце вынікі ваенных дзеянняў Германіі і яе саюзнікаў у перыяд ад 1 верасня 1939 г. да 21 чэрвеня 1941 г.;
– назавіце саюзнікаў (сатэлітаў) нацысцкай Германіі.
2. Выкарыстоўваючы дадатковыя крыніцы інфармацыі, складзіце табліцу і адлюструйце ў ёй працягласць ваенных дзеянняў розных краін Еўропы супраць нацысцкай Германіі.

капітулявала і пайшла на супрацоўніцтва з Германіяй. У чэрвені 1940 г. у вайну ўступіла Італія, у верасні 1940 г. было падпісанае пагадненне аб ваенным саюзе Германіі, Італіі і Японіі *(Траісты пакт)*. Да яго неўзабаве далучыліся Венгрыя, Румынія, Славакія, Балгарыя і некаторыя іншыя краіны.

Да чэрвеня 1941 г. у Еўропе заставаліся толькі дзве дзяржавы, здольныя супраціўляцца нацысцкай Германіі: СССР і Вялікабрытанія. Ваенна-эканамічны патэнцыял кантынентальнай Еўропы быў пастаўлены на службу нацысцкай Германіі.

Мэты дзяржаў — удзельніц Другой сусветнай вайны

Другая сусветная вайна была вынікам мэтанакіраванай палітыкі дзяржаў-агрэсараў, якія рэалізоўвалі свае знешнія геапалітычныя задачы. Агульнымі іх мэтамі з'яўляліся тэрытарыяльны перадзел свету, усталяванне сусветнага панавання, барацьба супраць камуністычнай ідэалогіі і заходняй дэмакратыі. Разам з тым мэты Германіі, Італіі і Японіі мелі сваю спецыфіку.

МЭТЫ ДЗЯРЖАЎ-АГРЭСАРАЎ

ГЕРМАНІЯ	• усталяванне поўнага панавання Германіі ў Еўропе; • знішчэнне «расава непаўнавартасных» народаў; «ачыстка» тэрыторый еўразійскага кантынента для прадстаўнікоў нардычнай расы
ІТАЛІЯ	• пашырэнне каланіяльных уладанняў у Афрыцы (за кошт англійскіх і французскіх калоній); • аднаўленне былой магутнасці Рымскай імперыі
ЯПОНІЯ	• усталяванне кантролю над азіяцкім рэгіёнам; • аслабленне ЗША на моры; • захоп нафтавых радовішчаў у каланіяльных уладаннях Нідэрландаў

Антыгітлераўская кааліцыя складвалася па меры пашырэння маштабаў вайны. Пасля нападу Японіі на амерыканскую ваенна-марскую базу Пёрл-Харбар (7 снежня 1941 г.) у вайну ўступілі ЗША. У ваенных дзеяннях супраць нацысцкіх захопнікаў таксама бралі ўдзел асобныя злучэнні Польшчы, Чэхаславакіі, Югаславіі, Аўстраліі, Бельгіі, Бразіліі, Індыі, Канады, Філіпін і іншых краін.

Мэтамі СССР, ЗША і Вялікабрытаніі ў Другой сусветнай вайне былі разгром Германіі і яе сатэлітаў, вызваленне народаў Еўропы ад нацысцкай акупацыі. Пры гэтым заходнія краіны імкнуліся не дапусціць пашырэння ўплыву камунізму і аднавіць па магчымасці даваенны міжнародны парадак, а ЗША — значна ўзмацніць свае пазіцыі ў свеце.

Напад Германіі і яе саюзнікаў на СССР **22 чэрвеня 1941 г.** прывёў да таго, што менавіта Савецкая дзяржава зрабілася асноўным удзельнікам ваенных дзеянняў і галоўным — антыгітлераўскай кааліцыі.

2. Перыядызацыя Другой сусветнай вайны. У ходзе Другой сусветнай вайны вылучаюць пяць перыядаў.

ПЕРЫЯДЫЗАЦЫЯ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

1 верасня 1939 г. – 22 чэрвеня 1941 г.	22 чэрвеня 1941 г. – лістапад 1942 г.	Лістапад 1942 г. – снежань 1943 г.	Студзень 1944 г. – 9 мая 1945 г.	9 мая 1945 г. – 2 верасня 1945 г.
Пачатак Другой сусветнай вайны	Пашырэнне агрэсіі Германіі і яе саюзнікаў	Карэнны пералом у ходзе вайны	Разгром фашысцкіх агрэсараў у Еўропе	Завяршэнне Другой сусветнай вайны

ВЯЛІКАЯ АЙЧЫННАЯ ВАЙНА

Успомніце, якія падзеі адзначаюць сабой пачатак і заканчэнне кожнага перыяду Другой сусветнай вайны.
Якое месца ў гісторыі Другой сусветнай вайны займае Вялікая Айчынная вайна савецкага народа?

Вызваленчы паход Чырвонай арміі

Успомніце, якія гістарычныя падзеі прывялі да падзелу Беларусі на Заходнюю Беларусь і БССР.

3. Уз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР. На працягу двух тыдняў пасля пачатку Другой сусветнай вайны Польшча пацярпела знішчальнае паражэнне ад войскаў вермахта. Яе кіраўніцтва пакінула краіну. У абставінах краху Польскай дзяржавы СССР вырашыў узяць пад сваю абарону насельніцтва Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. Вызваленчы паход Чырвонай арміі пачаўся **17 верасня 1939 г.** і прывёў да ўз'яднання беларускага і ўкраінскага народаў у складзе СССР. Народны сход, абраны жыхарамі краю, праходзіў у Беластоку **28–30 кастрычніка 1939 г.** Ён аднагалосна абвясціў на ўсёй тэрыторыі Заходняй Беларусі савецкую ўладу і прыняў Дэкларацыю аб уваходжанні Заходняй Беларусі ў склад СССР.

У выніку ўз'яднання беларускага народа тэрыторыя рэспублікі павялічылася амаль удвая. Насельніцтва склала больш за 10 млн чалавек. Беларусы атрымалі магчымасць развіваць сваю дзяржаўнасць у межах адзінага нацыянальна-дзяржаўнага ўтварэння.

Гістарычнае значэнне ўз'яднання Заходняй Беларусі і БССР

Уз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР мае вялікае гістарычнае значэнне для беларусаў. Яно прадухіліла пагрозу іх паланізацыі, спрыяла кансалідацыі нацыі. Абапіраючыся на эканамічны і навукова-тэхнічны патэнцыял усёй краіны, Заходняя Беларусь пасля ўз'яднання зрабіла вялікі крок у сацыяльна-эканамічным развіцці і ажыццяўленні культурных пераўтварэнняў.

Уз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР выступіла адным з фактараў, якія дазволілі сарваць гітлераўскі план «маланкавай вайны» ўлетку 1941 г. і ў рэшце рэшт разграміць Германію і яе саюзнікаў.

Для Беларусі і яе народа ўз'яднанне — гэта акт гістарычнай справядлівасці, адна з найважнейшых падзей XX стагоддзя. З улікам таго, што дата 17 верасня 1939 г. з'яўляецца сімвалам аднаўлення гістарычнай справядлівасці ў дачыненні да белару-

ПРАВОДЗІМ МІНІ-ДАСЛЕДАВАННЕ

Калі ў 1938 г. у заходніх абласцях Беларусі было толькі каля 80 бальніц і 1000 урачоў, дык у канцы 1940 г. тут мелася 243 бальніцы і радзільні, 207 паліклінік і амбулаторый, дзе працавалі 1755 урачоў і 5585 медыцынскіх работнікаў сярэдняга звяна.

Напрыканцы 1940-х гг. была ліквідаваная непісьменнасць сярод дарослага насельніцтва. Калі ў 1937/1938 вучэбным годзе ў Заходняй Беларусі дзейнічала каля 4670 школ, у якіх навучанне вялося на польскай мове, дык у 1940/1941 вучэбным годзе іх было ўжо 5959, прычым больш за 4500 школ вялі навучанне на беларускай мове, а астатнія — на рускай, польскай, яўрэйскай і літоўскай мовах. У заходніх абласцях БССР былі адкрытыя 5 вышэйшых і 25 сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў.

Пачалося будаўніцтва новых фабрык і заводаў. Абсталяванне для іх завозілі з Расіі, Украіны і ўсходніх абласцей БССР. Напрыканцы 1940-х гг. у заходніх абласцях дзейнічалі 392 прамысловых прадпрыемствы, на якіх было занята каля 40 тыс. рабочых. Аб'ём прамысловай прадукцыі павялічыўся амаль у два разы ў параўнанні з 1938 г. і склаў 27,6 % прамысловай вытворчасці рэспублікі.

Да 1941 г. беспрацоўе ў рэгіёне практычна было ліквідаванае.

Больш за 1 млн га зямлі было раздадзена сялянам.

1. *Ахарактарызуйце асноўныя кірункі сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў на тэрыторыі Заходняй Беларусі пасля ўз'яднання з БССР. Дайце ім ацэнку. У чыіх інтарэсах яны былі праведзены?*
2. *Выкарыстоўваючы дадатковыя крыніцы інфармацыі, даведайцеся, якія змены адбываліся ў 1939–1941 гг. на тэрыторыі вашага раёна (вобласці).*

скага народа, падзеленага супраць яго волі ў 1921 г. паводле Рыжскай мірнай дамовы, Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у 2021 г. у нашай краіне заснавана дзяржаўнае свята — **Дзень народнага адзінства**, які адзначаецца 17 верасня.

Тэатры ваенных дзеянняў

4. Асноўныя тэатры ваенных дзеянняў. У Другой сусветнай вайне ўдзельнічалі 62 дзяржавы. Непасрэдна ваенныя дзеянні вяліся на тэрыторыі 40 краін, размешчаных на трох кантынентах (Еўропа, Афрыка, Азія), і ў водах усіх акіянаў. У гісторыі Другой сусветнай вайны вылучаюць пяць тэатраў

ваенных дзеянняў: заходнееўрапейскі, міжземнаморскі, усходнееўрапейскі, афрыканскі, азіяцка-ціхаакіянскі.

Але найважнейшыя падзеі Другой сусветнай вайны адбываліся на тэрыторыі Усходняй і Цэнтральнай Еўропы і былі звязаныя з адказам СССР на агрэсію Германіі і яе саюзнікаў **(Вялікая Айчынная вайна савецкага народа).**

Размеркаванне сухапутных войскаў Германіі і яе еўрапейскіх саюзнікаў па дзеючых франтах у 1941–1945 гг. (колькасць дывізій)

Фронт	22 чэрвеня 1941 г.	Красавік 1942 г.	Лістапад 1942 г.	Красавік 1943 г.	Студзень 1944 г.	Чэрвень 1944 г.	Студзень 1945 г.
Савецка-германскі	190	219	266	233	245	239,5	195,5
Іншыя	9	11	12,5	14,5	21	85	107

Прааналізуйце звесткі з табліцы.
Які вывад аб значэнні франтоў Другой сусветнай вайны можна зрабіць?

5. Супраціўленне. Ва ўсіх краінах, акупаваных Германіяй і яе саюзнікамі, і ў самой Германіі разгарнулася *Супраціўленне*. Узброенае супраціўленне фіксавалі і ў краінах, акупаваных Японіяй, — у В'етнаме, Лаосе, Камбоджы, Малаі, Інданезіі і на Філіпінах.

Формы Супраціўлення

Супраціўленне мела розныя формы ў залежнасці ад асаблівасцей тэрыторыі і дзяржавы. У краінах, дзе эфектыўна дзейнічаў нацысцкі рэпрэсіўны апарат або размяшчаліся значныя кантынгенты акупацыйных войскаў, яно праявілася галоўным чынам у форме прапаганды і агітацыі, распаўсюджвання праўдзівай інфармацыі пра сітуацыю на франтах, выдання забароненай літаратуры.

У іншых краінах насельніцтва здзяйсняла больш рашучыя захады: забастоўкі, дыверсіі і сабатаж на прадпрыемствах і транспартных камунікацыях, збор звестак і перадачу іх краінам, што супрацьстаялі фашысцкай агрэсіі.

Насельніцтва еўрапейскіх краін аказвала дапамогу ваеннапалонным, што збеглі з канцлагераў, закінутым у тыл ворага дыверсантам, хавала яўрэяў. Нянавісць да акупантаў магла выяўляцца ў забойстве службовых асоб акупацыйнай адміністрацыі і здраднікаў **(калабарацыяністаў)** з ліку мясцовага насельніцтва.

Самай значнай формай Супраціўлення была *партызанская* і *падпольная барацьба*. Найбольшага размаху гэтыя формы барацьбы дасягнулі ў СССР, Польшчы, Югаславіі і Грэцыі. Значную дапамогу рэгулярным часцям Чырвонай арміі, што змагаліся супраць нацыстаў, аказвалі беларускія партызаны і падпольшчыкі.

У некаторых краінах партызанская барацьба перарастала ва ўзброенае паўстанне (Югаславія, Польшча, Чэхаславакія, Францыя).

Супраціўленне ў акупаваных краінах было адным з фактараў перамогі антыгітлераўскай каліцыі ў Другой сусветнай вайне.

У гады Другой сусветнай вайны ў акупаваных Германіяй і яе саюзнікамі краінах частка насельніцтва і шэраг палітыкаў выявілі гатоўнасць супрацоўнічаць з акупантамі. Агрэсары пачалі прыцягваць іх да кіравання акупаванымі краінамі. Пасля капітуляцыі Францыі з нацыстамі актыўна супрацоўнічаў урад А. Ф. Петэна. У Нарвегіі В. Квіслінг, які ўзначаліў марыянетачны «ўрад», быў абвешчаны правадыром нарвежскага народа. Кароль Бельгіі Леапольд III падпісаў акт аб капітуляцыі бельгійскай арміі і ў лістападзе 1940 г. падчас сустрэчы з А. Гітлерам выказаў яму падзяку за лаяльную палітыку ў дачыненні да Бельгіі.

10 красавіка — Міжнародны дзень Супраціўлення

Калабарацыянізм — свядомае, добраахвотнае і наўмыснае супрацоўніцтва з ворагам у яго інтарэсах і на шкоду сваёй дзяржаве.

Партызаны ідуць на заданне. 1943 г.

Найбольш актыўнай формай калабарацыянізму была ваенная дапамога ворагу са зброяй у руках. У войсках СС было сфарміравана 26 дывізій з грамадзян розных дзяржаў (албанцы, галандцы, венгры, датчане, бельгійцы, французы, латышы, літоўцы, эстонцы, украінцы і інш.). На 1 чэрвеня 1944 г. у гэтыя фарміраванні ўваходзіла 486,6 тыс. чалавек, з іх 333,4 тыс. дзейнічалі на савецка-германскім фронце.

У акупаваных краінах ствараліся паліцэйскія фарміраванні калабарацыяністаў, якія мусілі падтрымліваць усталяваны нацыстамі «новы парадак», выкарыстоўваліся ў барацьбе супраць сіл Супраціўлення, бралі актыўны ўдзел у ажыццяўленні нацысцкага тэрору. Ад студзеня 1942 г. нацысты пачалі прыцягваць іх да здзяйснення генацыду яўрэйскага насельніцтва Еўропы.

Эканамічны калабарацыянізм заключаўся ў вырабе ў акупаваных краінах зброі, іншых матэрыялаў, неабходных фашысцкім дзяржавам для вядзення вайны.

6. Дзейнасць антыгітлераўскай кааліцыі: дасягненні і праблемы. Першы крок да стварэння *антыгітлераўскай кааліцыі* («Аб'яднаныя Нацыі») быў зроблены неўзабаве пасля нападу нацысцкай Германіі на СССР.

ЭТАПЫ СТВАРЭННЯ АНТЫГІТЛЕРАЎСКАЙ КААЛІЦЫІ

12 ліпеня 1941 г.	Савецка-брытанскае пагадненне аб барацьбе супраць Германіі
14 жніўня 1941 г.	«Атлантычная хартыя» (Вялікабрытанія і ЗША), вызначэнне мэт вайны
29 верасня — 1 кастрычніка 1941 г.	Маскоўская канферэнцыя дыпламатычных прадстаўнікоў СССР, Вялікабрытаніі і ЗША: вырашэнне пытанняў эканамічнай дапамогі
1 студзеня 1942 г.	26 дзяржаў падпісалі Вашынгтонскую дэкларацыю («Дэкларацыю Аб'яднаных Нацый») аб мэтах вайны супраць фашызму
26 мая 1942 г.	Савецка-брытанскі дагавор аб вайне супраць Германіі
11 чэрвеня 1942 г.	Савецка-амерыканскі дагавор аб вайне супраць Германіі

Характар уцягнення ў вайну краін — удзельніц антыгітлераўскай кааліцыі быў розны. Найбольшы цяжар вядзення ваенных дзеянняў у гады Другой сусветнай вайны выпаў на долю СССР. Удзел у баявых аперацыях прынялі Вялікабрытанія і ЗША. Дапамога шэрагу краін заключалася ў эканамічным і фінансавым унёску.

Супярэчнасці, якія існавалі паміж галоўнымі краінамі антыгітлераўскай кааліцыі — СССР, ЗША і Вялікабрытаніяй — напярэдадні Другой сусветнай вайны, захоўваліся. Нягледзячы на тое што заходнія дзяржавы валодалі значнымі людскімі і матэрыяльнымі рэсурсамі, *другі фронт* быў адкрыты на поўначы Францыі (у Нарманды) толькі **6 чэрвеня 1944 г.**

Шмат у чым супярэчнасці паміж вядучымі дзяржавамі антыгітлераўскай кааліцыі ўдавалася вырашыць дзякуючы волі іх лідараў. Кіраўнікі СССР, ЗША і Вялікабрытаніі тройчы правялі асабістыя сустрэчы ў фармаце міжнародных канферэнцый.

Успомніце, што такое ленд-ліз.

Міжнародныя канферэнцыі

МІЖНАРОДНЫЯ КАНФЕРЭНЦЫІ ЛІДАРАЎ КРАІН АНТЫГІТЛЕРАЎСКАЙ КААЛІЦЫІ

Даты	Месца	Удзельнікі	Прынятыя рашэнні
28 лістапада — 1 снежня 1943 г.	Тэгеран (Іран)	І. В. Сталін, Ф. Рузвельт, У. Чэрчыль	• Адкрыццё другога фронту ў маі 1944 г.; • сумесныя дзеянні ў вайне супраць Германіі і пасляваеннае супрацоўніцтва; • уступленне СССР у вайну супраць Японіі праз тры месяцы пасля капітуляцыі Германіі
4–11 лютага 1945 г.	Ялта (СССР)	І. В. Сталін, Ф. Рузвельт, У. Чэрчыль	• Планы разгрому і ўмовы безумоўнай капітуляцыі Германіі; • лёс Германіі пасля яе паражэння ў вайне; • стварэнне міжнароднай арганізацыі для падтрымання міру — ААН; • пасляваенныя межы Польшчы

Даты	Месца	Удзельнікі	Прынятыя рашэнні
17 ліпеня — 2 жніўня 1945 г.	Патсдам (Германія)	І. В. Сталін, Г. Трумэн, У. Чэрчыль, К. Этлі	• Пасляваеннае палітычнае ўладкаванне Германіі; • памер рэпарацый і падзел германскага флоту; • стварэнне Міжнароднага ваеннага трыбунала для суду над галоўнымі нацысцкімі злачынцамі; • змяненне пасляваенных межаў еўрапейскіх дзяржаў

Якія падзеі адбываліся на франтах Другой сусветнай вайны ў перыяд правядзення кожнай з канферэнцый? Як яны паўплывалі на кола пытанняў, што абмяркоўваліся?

Успомніце, якія гарады ЗША падверглі атамнай бамбардзіроўцы. Калі гэта адбылося?

Ваенна-палітычнае супрацоўніцтва саюзнікаў рабілася ўсё больш напружаным з ростам поспехаў СССР у вайне з Германіяй. Напрыканцы Другой сусветнай вайны ЗША прадэманстравалі знішчальныя магчымасці атамнай зброі.

7. Наступствы Другой сусветнай вайны. Адным з найважнейшых вынікаў Другой сусветнай вайны была дыскрэдытацыя ў вачах сусветнай супольнасці асноў нацыянал-сацыялістычнай ідэалогіі. На паказальным судовым працэсе, які адбыўся ў лістападзе 1945 г. — кастрычніку 1946 г. у Нюрнбергу, было прызнана, што злачынствы нацыстаў не маюць тэрміну даўніны.

Чым, на вашу думку, было абумоўлена рашэнне прызнаць, што злачынствы нацыстаў не маюць тэрміну даўніны?

Вайна карэнным чынам змяніла грамадска-палітычную сітуацыю ў Еўропе. У пасляваенны час назіралася павышэнне сімпатый насельніцтва да сацыялістычных (і нават камуністычных) ідэй. Рост уплыву камуністаў быў абумоўлены іх актыўным удзелам у антыфашысцкай барацьбе.

Рост аўтарытэту СССР

Міжнародны аўтарытэт СССР вырас, у Савецкім Саюзе пачалі бачыць перш за ўсё сілу, якая разграміла нацыстаў.

Другая сусветная вайна карэнным чынам змяніла расстаноўку сіл ва ўсім свеце:

- СССР разам з ЗША ператварыўся ў асноўны дзеючы суб'ект міжнароднай палітыкі;
- Германія, Японія і Італія некаторы час адыгрывалі пасіўную ролю ў міжнародных справах;
- Францыя страціла былую магутнасць;
- Вялікабрытанія засталася адной з найбуйнейшых сусветных дзяржаў, але распад каланіяльных уладанняў аслабіў яе эканоміку.

Змяненне расстаноўкі сіл у свеце

Вайна выступіла прычынай радыкальных перамен у каланіяльным свеце. Быў аслаблены кантроль над калоніямі. Камуністы здолелі ўсталяваць сваю ўладу ў Кітаі. Запатрабавала незалежнасці ад Вялікабрытаніі Індыя. На Блізкім Усходзе Сірыя і Ліван адмовіліся ад аднаўлення ўлады Францыі. Пазней працэс вызвалення разгарнуўся і ў Афрыцы.

Новае супрацьстаянне

Аднак Другая сусветная вайна не паклала канец канфрантацыі. Пасля яе заканчэння значна пашырыўся ўплыў сацыялістычнага лагера на чале з СССР. Яму супрацьстаялі заходнія дзяржавы на чале з ЗША. Гэта прывяло да складвання *біпалярнага свету*, нядаўнія саюзнікі аказаліся падзеленыя «жалезнай заслонай». Супрацьстаянне паміж двума галоўнымі палітычнымі полюсамі набыло характар *«халоднай вайны»*.

Другая сусветная вайна, якая зрабілася вынікам мэтанакіраванай палітыкі дзяржаў-агрэсараў (Германіі, Італіі, Японіі), што імкнуліся ажыццявіць тэрытарыяльны перадзел свету і ўсталяваць сусветнае панаванне, скончылася перамогай СССР і краін антыгітлераўскай кааліцыі. Вайна карэнным чынам змяніла палітычную сітуацыю ў свеце. Рост міжнароднага аўтарытэту СССР стаў сведчаннем прызнання ўнёску савецкага народа ў разгром нацыстаў. Падзеі верасня — кастрычніка 1939 г. (вызваленчы паход Чырвонай арміі, Народны сход Заходняй Беларусі) выступілі важным этапам у працэсах дзяржаўнага будаўніцтва нашай краіны, паклалі канец гістарычнай несправядлівасці — раз'яднанню беларускага народа.

калі ў свеце...

Лістапад 1945 г. — кастрычнік 1946 г. — Нюрнбергскі судовы працэс над ваеннымі злачынцамі

на тэрыторыі Беларусі...

15–29 студзеня 1946 г. — судовы працэс над нацысцкімі ваеннымі злачынцамі ў Мінску

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ

1. Зыходзячы з мэт, якія ставілі ў Другой сусветнай вайне розныя дзяржавы, сфармулюйце найважнейшыя прычыны гэтага сусветнага канфлікту. Хто, на вашу думку, вінаваты ў развязванні Другой сусветнай вайны?
2. На якія перыяды дзеліцца гісторыя Другой сусветнай вайны?
3. Чаму ўз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР з'яўляецца актам гістарычнай справядлівасці?
4. Ахарактарызуйце ролю савецка-германскага фронту ў гады Другой сусветнай вайны.
5. Назавіце формы Супраціўлення. Якое значэнне яно мела для перамогі краін — удзельніц антыгітлераўскай кааліцыі?
6. У чым заключаецца гістарычнае значэнне Другой сусветнай вайны? Якія яе наступствы для сучаснасці?
7. Як вы лічыце, што выступіла асноўнай прычынай супрацьстаяння краін — саюзніц па антыгітлераўскай кааліцыі пасля заканчэння Другой сусветнай вайны?